

HEMSKHETER I BULLAREN

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA
MELLAN ÅREN 1850 OCH 1900

Källmaterial

3

RÅN, INBROTT OCH STÖLD VID SUNDSHULT
BEGÅNGET: HÖSTEN 1855
GÄRNINGSMAN: JONAS HANSSON HJELM I HÅLTANE

Utdrag ur domboken från Bullarens Häradsrätt. Innehåller alla ingående handlingar i aktuella mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget ARKIV DIGITAL, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på ARKIV DIGITALS hemsida.

Dessa rättegångar finns även beskrivna i boken "Hemskheter i Bullaren" som gavs ut 2014 av Bullarens Hembygdsförening. Boken finns till försäljning vid föreningens museum.

Trevlig läsning

Jan Nilsson, författare

3 RÅN, INBROTT OCH STÖLD VID SUNDSHULT

BEGÅNGET: HÖSTEN 1855

GÄRNINGSMAN: JONAS HANSSON HJELM I HÅLTANE

v278499.b7070.s1335

År 1855 den 2 October och följande dagar förrättades Lagtima HösteTing med Tanums och Bullarens Häradar å wanliga Tingsstället Hede af undertecknad Cancellist i Kongl Majts Justitie Revisions Expedition, vice Häradshöfding och tf Domhufvande dervid biträdda af följande Tingslagets Nämndemän:

från Tanums Härad
Häradsdomaren Hans Hansson i Hallind
Tobias Andersson i Hwitewall
Andreas Johannesson i Litsleby
Gustaf Olsson i Ljungby
Olaus Swensson i Greby
Per Hansson i Backa
Olof Andersson i Sifwerbo
Sven Gudesson i Ryk

från Bullarens Härad:
Häradsdomaren Hans Nilsson i Skackestad
Johan Nilsson i Ulseröd
Olaus Andersson i Björkemarken
Gustaf Andersson i Sör Nafverstad
Johannes Jonasson i Fagerhult
Olaus Johannesson i Håbäckemarken
Olof Andersson i Helgebo
Anders Nilsson i Fredsland
Hans Ifwarsson i Edsäm
Isak Gudesson i Westeröd
Magnus Olsson i Håltarne
Hans Persson i Sögård

Efter Gudstjenst, som i Tanums församlings kyrka förrättades af S M Adjuneten A Johansson samt bevistades av Domhufvanden och Nämnden; sammanträdde Härads Rätten å Tingsstället klockan 12 på dagen; och upplästes Kongl Majts och Rikets Höglofl Götha Hofrätts den 14 nästlidna Augusti för undertecknad utfärdade förordnande att förevarande Ting förrätta; hwarefter Tinget utlystes och tingsfrid påbjöds.

För den samlade tingsmenigheten upplästes 12 Capitlet 7§ Jordabalken, 44 Cap Missgerningsbalken, Kongl Påbudet angående ? den 3 oktober 1723 samt wissa delar af Kongl förordningen den 4 Maj innevarande år om ansvar för stöld och snatteri samt rån.

...
Kronolänsmännen E J A Strömberg inom Tanums och HofRättsCommissarie C M Gädde inom Bullarens härad anmälde sig att i hwad å deras tjenst ankommer, Rätten tillhandagå; Yrkande, att uteblifna Parter och witnen måtta med böter anses.

...
v278499.b9780.s1867

1855 den 9 October

No 127

Fredrik Wilhelm Ernst i Sundshult har till innevarande Ting å Nämndeman Magnus Olsson i Håltane utverkat stämning med påstående att den sistnämnda måtte åläggas, såsom orden lyda, "lagligen bewisa" uti **Litt Håll**

Härför har Magnus Olsson å sin ljustering Jonas Hansson undfått stämning påstående, enligt ordalydelsen, att denne måtte "stå till ansvar" uti **Litt Släpp**

HäradsRätten låter nu i ett sammanhang förekomma de mål som i dessa stämningar innefattas; hwarvid Fredrik

Wilhelm Ernst samt Jonas Hansson infinna sig personligen; äfvensom Magnus Olsson uppstår ur Rätten, der förre Nämndemannen Elias Andersson i Nockeröd, i hans ställe, intaga säte.

Ernst förmäler, att ifrågavarande jernband blifvit afslaget och olofligen tillgripet från ett honom tillhörigt brännvinsfat, hwilket höstlidna sistlidna år upplades under bar himmel utanför en af honom vid brännvinstillverkning begagnad byggnad, utan att Ernst närmare kan bestämma tiden när tillgreppet skett. Någon dag efter sistlidna midsommar högtid infann sig hos Johan Hansson, hwilken såsom mjölnare förestår det Ernst tillhörigt qvarnverk vid Sundshult samt jemväl der innehar en smedja, Sdn Magnus Olsson i ändamål att iordningsställa något smidesarbete, samt undfick då en halfva af ifrågavarande jernband, hwilket härvid af Ernst igenkändes och genast till honom af Magnus Olsson återställdes. Denne lät ? ? därför äfven öfverlämna till Ernst öfriga hälften af jernbandet; och uppskattar Ernst dess i sin helhet till ett värde af fyra Rdr banco.

Härefter anhåller Ernst, att, med afseende å beskaffenheten af hans stämningspåstående, utförandet af detsamma måtte öfverlemnas till Allmänna Åklagaren; och, med anledning häraf anmäler sig KronoLänsman HofRättsCommissarien C M Gädde att, i nyss nämnda egenskap, i målet föra talan.

Magnus Olsson yttrar sig skriftligen, sålunda

Litt Bast

Muntligen tillägger tillägger Magnus Olsson, att han för det inköpta jernbandet godtgjort Jonas Hansson med dels en fällknif dels ett ? skrin, dels utgifven arbetslön för ett par kängor, som deraf förfärdigades åt den sistnämndes hustru, hwilket allt ? Olsson uppskattar till ett värde af 1 Rdr 24 shilling banco.

Jonas Hansson nu i ordningen hörd förnekar att hafva till Magnus Olsson sålt meranämnda jernband, eller att denne bekommit hwad han uppgifvit; och Magnus Olsson förklarar, att vid de tillfälle då handeln afslöts, icke någon annan varit tillstädes.

Emellertid påkallar Magnus Olsson witesförhör med Nämndeman Olaus Andersson i Björkmarken, Swen Nilsson under Håltane samt Olaus Rasmusson under Esperöd, af hwilka den förstnämnda därför uppstår ur Rätten, äfvensom de två sednare wid efterfrågan, finnes i tingssalen närvarande. Emot dem anföres inte något jäf eller kan vid efterfrågan utrönas, och de få därför aflägga wanliga witeseden, om hwars helgd witten erinras samt derefter berätta, vid särskilt förhör.

1. Olaus Andersson: Wt har delgifvit Magnus Olsson den, å honom i detta mål utwerkade stämning; och hördes wid detta tillfälle Magnus Olsson tillspörja Jonas Hansson, huruwida denne erkände sig hafva till Magnus Olsson försålt de i stämningen omförmälda jernband; hwilket av Jonas Hansson bejakades.

Jonas Hansson medgifva riktigheten af witesmålet; men förklarar, att han af fruktan icke vågat säga annorlunda; I anledning hwaraf wt tillägger, att vid tillfället emot Jonas Hansson icke brukats wäld eller hotelser.

2. Swen Nilsson: Efter det ena hälften af jernbandet i fråga, på sätt wt af andra personer erfarit, blifvit af Målsäganden Ernst igenkändt, återkom Magnus Olsson till sitt hemwist samt träffade då wt och Jonas Hansson, båda sysselsatta med arbete vid höskörden. Magnus Olsson tillkännagaf för dem hwad sålunda skett samt erinrade tilika Jonas Hansson, att han numera måste uppgifva sin fång? till jernbandet. Jonas Hansson, hwilken vid tillfället erkänt att hafva försålt detsamma till Magnus Olsson, sökte i början undandraga sig en sådan uppgift, dock förklarade han slutligen, att han bicommit jernbandet af en dräng från Skackestad, hvilken wanligen sysselsätter sig med ? arbete och hvars namn såsom wt, sedermera erfarit, är Anders Håkansson. Härför sändes Jonas Hansson till Målsäganden Ernst; i något husbondens ärende, hwars beskaffenhet likwäl wt, som ej afhörde samtalet dem emellan, dem, ej känner; men när Jonas Hansson, efter att hafva iklädt sig annan dräkt, begaf sig å wäg, såg wt honom föra med sig ett stycke jern; och uppgafs för wt, att detta utgjorde andra halfdelen af det Ernst tillhöriga jernband. Efter Jonas Hanssons återkomst, hörde äfwen Magnus Olsson tillfråga honom huruvida denna halfbit passat till de öfriga, hwartill Jonas Hansson genmälde, att han icke anträffat Målsäganden hemma.

Wt tillägger, att någon dag, hwilken Magnus Olsson för wt uppgifvit hafva varit den 13 sistlidna Juni, återkom Jonas Hansson till hemmet, såsom det sades från Skackestad; och skall han då medfört det jernband, hwarom i målet är fråga; men wt, som vid tillfället såg Jonas Hansson endast på afstånd, kan icke ? detta.

I anledning af witesmålet intalar Jonas Hansson, att jemväl fruktan för husbonden förelegat, hans af detta witne omförmäldt förklaring att hafva innehaft och försålt jernbandet hwaruppå wt witsordar att vid omvitnat tillfälle ringaste tvång eller hot icke mot Jonas Hansson användes.

I öfrigt förnekar Jonas Hansson att hafva vid det sist uppgifna tillfälle undfört något jern, hwilket han må med laga bevis styrka.

3. Olaus Rasmusson: Någon dag kort föremidsommarhögtiden innevarande år, var wt tillstädes vid samtal, som mellan Magnus Olsson och Jonas Hansson ägde rum, rörande handel af bandjern, som den sistnämnda sade sig hafva bicommit af Anders Håkansson i Skackestad, men någon sådan handel afslutades icke vid tillfället. I anledning häraf förmäler Jonas Hansson att hafva uppgifvit sig af Anders Håkansson bicommit något jern.

Witesmålen upprepades, erkännes af witten, af hvilka de två sistnämnda fordra ersättning för tre mils tingsväg. Målsäganden Ernst anför härför, hurusom Jonas Hansson hos honom inställt sig i ändamål att förmå Ernst till förlikning i afseende å jernbandet, det Jonas Hansson då medgifvit sig hafva till Magnus Olsson försålt, men sådant

förnekas af Jonas Hansson. Derom af Ernst erinrad, han likväl Jonas Hansson ej bestrida, att han vid ett tillfälle för Ernst uppgifvit, sig hafva genom spel wunnit jernbandet, såsom Jonas Hanssons ord fallit, af en skojarpilt från Strömstad. Detta skedde enligt hvad Jonas Hansson nu uppgifver, en gång då han infunnit sig vid Sundshult för aflemnande af mäld ock kan Jonas Hansson inte annorlunda förklara sin tvåtalan i afseende å åtkomsten till jernbandet, än att han skall jemväl till sistnämnde uppgift blifvit förmådd af Magnus Olsson.

Magnus Olsson återoppar i sin ordning, att wid ett tillfälle, Jonas Hansson yttrat afsigt att begifva sig till Målsäganden för att med honom samtala rörande det stulna jernbandet, och ville Jonas Hansson, så widt den sistnämnde icke finnes benägen till förklaring, hos Landsfiskalen Landsberg angifva Målsäganden för oloflig försäljning af brännvin, därtill han visste denne hafva gjort sig skyldig.

Detta erkänns äfven af Jonas Hansson likasom att han då Målsäganden icke kunnat förmås afstå från talan, sedermera emot Målsäganden verkliga gjort nämnda angivelse, dock påstår Jonas Hansson, att så väl hans bemödanden att förmå Målsäganden till förlikning, det han numera icke kan för? som angifvelsen emot denne skett efter anstiftan och intalande af Magnus Olsson.

Med ovanlig halsstarrighet har Jonas Hansson under målets handläggning, upprepat, "att någon sett honom innehafva jernbandet; och han därför bör tillgodonjuta sin oskuld".

Han erinras nu, att uppgifterna rörande Magnus Olsson, såsom antydande att denne om tillgreppet ägt brottslig underrättelse och sökt detsamma dölja; kunna för Jonas Hansson undföra laga ansvar; men Jonas Hansson widhåller samma uppgifter, under förklarande likväl, att han icke kan leda dem i bevis.

För beredning af vidare bevisning söker Åkl uppskof med målet, yrkande att ? Jonas Hansson genast måtte warda i häkte inmanad; och efter öfverläggning, derunder parterna fått afträda, afsäger HäradsRätten för dem, åter inkallade följande

Utslag

HäradsRätten bifaller Åkl begäran om uppskof med målet; och skall detsamma åter förekomma vid särskilt sammanträde af HäradsRätten den 30 innevarande månad, då det åligger Målsäganden Ernst samt Sdn Magnus Olsson att åter infinna sig, wid vite för hwarje af 3 Rdr 1 sh; Börande Åkl då hafva inkallat de flera witnen, som komma ovan att i målet tillgå äfwensom Målsäganden medhafvande det från honom tillgripna jernband, i ändamål af dess laga wärdering.

Med afseende å beskaffenheten af angifvelser mot Jonas Hansson samt de bindande liknelser om brottslighet emot denne förekommit, förklarar HäradsRätten Jonas Hansson skyldig att genast träda i häkte; kommande han, under afbidan af rannsakningens fortgång att uti härwarande häradshäkte förwaras.

Cont: se No 164

v278499.b9800.s1871

No 127

Litt Håll

På begäran af Fredrik Ernst i Sundshult varda Magnus Olsson i Håltane härmed kallatt och stämt till nest infallande laga hösteting med Tanums och bulärens härad som tager sin början på tingsstället hede den 2dra förstkommande oktober med påstående "Lagligen bevisa hur oh på hvad sätt han har bikommit ett jernband uttaf mitt brännvinskar uttan yrkar jag honom laga ansvar samt betala rättegångskostnaden öppen talan i målet förbehålls" och stämningen Lydas vid Laga brott.

Björkemarken den 16 september 1855

Olaus Andersson

v278499.b9790.s1869

No 127

Litt Släpp

På begäran af magnus olsson i håltane varde drängen jonas hansson därstädes kallatt och stämt till nestinfallande laga hösteting med Tanums och bullarens härader som tager sin början på tingstället hede den 2dre förstkommande oktober mäd påstående att "stå till laga ansvar för dätt jernban som jag hanlatt af dig oh inställa dig för dätt ansvar som kommer att draba mig för den stämning som jag har fått af Ernst i Sundshult samt ärsätta rättegångskostnadern öppen talan förebehålles" och stämningen Lyda vid Laga brott björkemarken den 16 september

Olaus Andersson

n m

v278499.b9800.s1871

No 127

Litt Bast

Till Bullaren Häradsrätt

Sedan F W Ernst i Sundshult till detta Ting uttagit Stämning å mig i påstående att jag måtte visa åtkomst till ett honom tillhörigt jernband, får jag derom ödmjukast förklara.

Uti förliden Juni månad handlade jag verkligen ett stycke jernband af min dåvarande Dreng Jonas Hansson, hvilken uppgaf för mig att han detsamma köpt af Anders Håkansson i Skackestad, men nu seddermera då jag var på Sundshult för att begagna samma jern till hvarjehanda smiden, föregaf Ernst att detta skall vara honom fränstulet, hvarföre jag genast detta åt honom öfverlemnade.

Öfverlemnade det ena helfden och äfven uppgaf att andra helften funnos i mitt hemm, och genast vid min hemkomst till Ernst öfversände; och huruwida och på hvad sätt sig härmed förhåller, så har jag äfven till Tinget låtit genkalla ofvannämnde Jonas Hansson för att stå mig till ahnds om åtkomsten af samma band och som jag kan med vittnen intyga att Jonas Hansson erkänt att han densamma till mig sålt, så ? jag ödmjukast blifva befriad från F W Ernst ? påstående och ofvannämnde Jonas Hansson i stämt Riskera för hvad som kan drabba, i händelse af oloflig åtkomst samt mig godtgöra för alla mina i och för detta mål åstadkomna kostnader.

Håltane den 8 October 1855

Magnus Olsson

v278499.b10590.s2021

1855 den 30 October

Särskilt sammanträde

No 164

från Nr 127

Uppskjutet från den 9 innevarande månad, på sätt Domboken under No 127 här ofvan innehåller, företages nu åter anhängigt målet, emellan Kronolänsmannen HofRättsCommissarie C M Gädda, Åkl, Fredrik Wilhelm Ernst i Sundshult, Målsägande, samt nämndeman Magnus Olsson i Håltane och Drängen Jonas Hansson från samma hemman, Sdn, angående innehafvande af stulet gods.

I närvaro af Åkl, inställes härmed Jonas Hansson från häradshäktet; äfvensom Ernst och Magnus Olsson finnas tillstädes och uppläser för dessa parter HäradsRätten vid förra rättegångstillfället förda Protokoll, som lämnas utan anmärkning. Åkl företer härefter följande:

"Prestbetyg för Drängen Jonas Hansson Hjelm från Håltane i Nafverstads församling, häktad för stöld.

Den häktades lefnadsomständigheter före ankomsten till fängelset.

Född den 18 Mars 1830 under Wester Elgeland i Nafverstads församling, Bullarens härad och Bohus Län.

Förädrarna woro: Afskedeade Soldaten Hans Andersson Hjelm och dess hustru Maria Jonasdottern i knappa villkor – fadren lefver; modern afled den 28 Maj 1848.

Hans uppfostran om också icke vanvårdad, har dock varit mindre omsorgsfulla från 1849, då han lemnade fadershuset; har såsom dräng varit på åtskilliga ställen anställd vid landtbruk – Admitterad 1846 med försvarlig kunskap till Herrans Nattvard, begick han den sista gången i September detta år.

Sedan den 20 April detta år gift med Pigan Anna Brita Andersdotter under Esperöd i Nafverstads församling.

Har icke utom Nafverstads församling varit skatteskrifven eller stadigt wistats.

*Weterligen icke tillfören häktad eller tilltalad för brott, men af ett våldsamt lynne och högst tvåtydigt uppförande.
Attesteras Uddevalla och Nafverstad den 24 October 1855.
C A Landberg P L"*

Det från Målsäganden Ernst tillgripna jernband framhafvas nu jemväl, beskådas af Nämnden samt värderas till 3 Rdr banco.

Härefter tillkännagifver Åkl, det han tilltalar Jonas Hansson jemväl för det denne skall, vid ett tillfälle wårtiden sistlidna år, medelst inbrott beredt sig inträde uti en bebodd byggnad vid hemmanet Sundshult smat från Andreas Olsson i Hoftråd, hvilken derinne befunnit sig, tillgripit, utur fickan till dennes påhafda kläder, en plånbok, med deri förvarade penningar.

Andreas Olsson anmäles nu jemväl vara i tingssalen tillstädes samt framkallas derföre. Han berättar att, vid ifrågavarande tillfälle, Andreas Olsson jemte den tilltalade och flere andra personer varit samlade vid hemmanet Sundshult. När omsider, vid dagens annalkande slut, bland sällskapet uppstod fråga att åtskiljas undandrog sig Andreas Olsson, som tyckte sig finna hos den tilltalade urskilja wäldsam afsigt, att från stället åtfölja de öfriga samt begärde af Brännmästaren Göran Petersson, som är der boende, att få hos honom förblifva öfver natten. En sådan begäran villfors af Göran Petersson; och Andreas Olsson jemte denne lade sig derefter till hwila uti ett inredt boningsrum inom bränneribyggnaden å stället dertill dörren dessförinnan blifvit tillåst. Efter någon stunds förlopp inträdde likväl den tilltalade i rummet, hwarest Andreas Olsson och Göran Petersson då ensamma befunnit sig, framgick till den säng där de lågo till hwila samt tillfogade Andreas Olsson flera slag i hufvudet. Härvid tillgrep han jemväl utur fickan till Andreas Olssons påhafda kläder en plånbok deruti vid tillfället funno förvarade en sedel af den Rikets Ständers Bank utgifna å Två Rdr samt några ? silfvermynt till belopp af 10 sh banco. Af penningarna och plånboken, hwilken sednare Anders Olsson uppskattar till 2 Rdr nämnda mynt, har Andreas Olsson sedermera icke återbekommit mer eller mindre. Andreas Olsson tillägger, att han aldrig i sitt lif blifvit så miss-handlad som vid ifrågavarande tillfälle, och war han så belägen af förförelse, att han welat kasta sig ut genom fönstret om detta ej warit så högt från marken. Ett af slagen, som tillfogades honom, skedde medelst något medhavdt doldt tillhygge och uppkom deraf ett djupt blödande sår å högra sidan af hufvudet, hwaraf Andreas Olsson ännu lär märka. Äfven flera smärre åkommor jemväl å hufvudet tillfogades Anders Olsson.

Den tilltalade, i anledning heraf hörd, erkänner wäl att han vid tillfället i fråga jemte Andreas Olsson och flere andra personer befunnit sig å stället samt jemväl innewarit uti omförmälda bränningsrum, där de gemensamt förtärde brännvin. Deremot förnekar den tilltalade att hafva hyst eller emot Andreas Olsson ådagalagt fiendskap genom inbrott bereda sig tillträde i rummet eller byggnaden, wäldsamt behandlat Andreas Olsson, eller frånhända denne hans plånbok eller penningar.

Åklagaren anmäler, att han såsom witne i målet inkallat Brännmästaren Göran Petersson i Rörane, Hans Ifwarsson och Andreas Olsson i Wester Elgeland samt Mjölaren Johan Hansson i Sundshult. Dessa finnas jemväl vid efterfrågan, samtliga tillstädes och företräder därföre.

Då parterna härefter uppmanas att framställa de jäf. Som kunna med witnena förefinnas, anför den tilltalade, att Hans Ifwarsson är i svågerskap med Sdn Magnus Olsson, hwilket äfven af de båda sistnämnda medgifves; samt emot Andreas Olsson att denne skall utelemnadt hvarjehanda rykten derom, att den tilltalade till salu utbjudit jern. Den tilltalade kan nu likwäl icke uppgifva hwad jern detta kunde warit, men att Andreas Olsson derigenom fört honom något brottsligt förfarande till last; och sedan Åkl jemväl tillkännagifvit, det Hans Ifwarsson af honom åberopas i fråga om den angifvelsen som af Andreas Olsson i Hoftråd skett, tillstådja HäradsRätten, att Andreas Olsson och Hans Ifwarsson i Wester Elgeland må witnes höras, den sistnämnda likwäl endast rörande åtalat tillgrepp från målsäganden Andreas Olsson.

Emot witnen förekommer i öfrigt icke något jäf och de aflägger därför vanliga eden, uppå hwilken de, erinrad om dess helgd, berätta, hwart och ett hörde i frånvaro af de efterföljande.

1. Göran Petersson, hwilken uppfattar sitt witnessmål i följande skrift: Litt Ernst

Muntligen tillägger wt, att dörren till bränneribyggnaden warit tillsluten medelst en innanför anbragt regel samt att till det omförmälda boningsrummet ledde en upprest stege. Sedan wt och Målsäganden Anders Olsson gått till hwila i samma säng, hwarvid den sistnämnda intog platsen närmast wäggen, släcktes luset i rummet; dock upplystes detsamma af månens sken. Witnet såg hurusom den tilltalade, sträckande armen öfwer wt i den liggande ställning tog till sej utur bröstfickan till Målsägandens påhafda rock, dennes plånbok, deruti wt förut sett wara innesluten en sedel af den valeur och beskaffenhet målsäganden uppgifvit; och tillkännagaf denne genast efter tilldragelsen beloppet af sin förlust. Detta den tilltalades företag utfördes såsom wt uttrycka sig, "i en handvändning"; och wt iakttog icke att dervid något wäld å målsäganden skedde. Denne hördes likwäl bedja om förskoning; men af den tilltalade förnam wt icke annat yttrande, än framställd fråga till målsäganden: "om icke denne ville gå med hem". Efter det tillgreppet slutat fann wt målsäganden wara blodig, utan likwäl wt närmare undersökte eller han uppgifva de åkommor, hwarmed han var besvärad; och iakttog icke heller wt, att målsäganden, då båda gingo till hwila, warit sårad eller blodig.

Den tillgripna plånboken uppskattar wt till ett värde af 1 Rdr 1 sh banco.

Efter derom framställd fråga af Sdn Magnus Olsson witsordar jemväl wt, att, wid det tillfälle stämningen i målet

delgafs den sistnämnde, hördes tilltalade Jonas Hansson fritt och otvunget erkänna det han till Magnus Olsson försålt det jernband som i stämningen afsågs.

2. Hans Ifwarsson. Ifrågavarande dag, som war en söndag på aftonen, befunno sig wt, målsäganden Andreas Olsson, tilltalade Jonas Hansson, Magnus Jakobsson i Esperöd samt en dräng i tjänst hos Målsäganden Ernst samlade wid den sistnämndes hemman Sundshult. När efter någon tids sammanvaro, Andreas Olsson wille begifva sig å hemväg, efterföljdes han af den tilltalade samt återfördes af honom till stället, hwaruppå de samtliga begifvo sig till omförmäldte, af wt Göran Petersson enskildt begagnade rum, hwarest i dennes sällskap brännvin förtärdes.

Medan sådant förehades, blef Andreas Olsson af en annan person än den tilltalade tillfogad åtskilliga slag och för att undgå denna misshandling, tog Andreas Olsson sin tillflykt bakom en utanför rummet befintlig Kölna. Der uppsöktes han likväl af Magnus Jakobsson i Esperöd; och hördes Andreas Olsson, när denne närmades sig, uppgifva jemmerrop; men hwad som emellan dem tilldrog sig, urskiljer icke wt. Sällskapet åtskiljdes sedermera, utan att wt vet hwad som vidare tilldrog sig; och förnam således icke wt, att den tilltalade å Andreas Olsson bar wäldsam hand, eller att denne blifwit från hand sin plånbok eller penningar.

Påföljande dag infann sig deremot hos wt Målsäganden Andreas Olsson samt tillkännagaf sin förlust af plånboken och penningarna. Efter begäran af Andreas Olsson, åtföljdes sedermera wt till den tilltalade, hwilken anträffades sysselsatt med plöjning men, uppå tillfrågan, förnekade att hafwa tillegnat sig eller innehafwa Andreas Olssons plånbok och penningar. Efter upprepade frågor, uttlät sig likväl den tilltalade såsom orden falla: "jag var så full, att jag ej wet hwad jag gjorde, men jag ? wäl ej varit så galen att jag hafwa tagit plånboken". Sedermera förde den tilltalade wt och målsäganden till en äga benämnd Sundshultskasen, der han sade sig hafwa, uti å marken, tillbragdt natten; och företog sig den tilltalade att der undersöka bland wexande buskar, för den händelse, såsom han sade plånboken kunde å stället hafwa blifwit af honom förlorad.

Andreas Olsson erinrar härmed att wt, då Andreas Olsson, först infann sig förnekat kännedom om plånboken och penningarna. Efter det Andreas Olsson jemväl besökt Magnus Jakobsson i Esperöd som uppgaf sej hafwa sett den tilltalade innehafwa det förlorade, återvände likväl Andreas Olsson till wt samt uppmanade wt att draga sig förhållandet till minnes, och skedde härför besöket hos den tilltalade.

Hvad Andreas Olsson sålunda uppgifvit förklarar sig wt numera icke minnas.

Ianledning af skiljaktigheten emellan witnens berättelser, ställas mot hvarandra till förhör. Göran Petersson widhåller härwid, att, wid åtalade tillfälle wt Hans Ifwarsson så wäl som Magnus Jakobsson i Esperöd, woro i den tilltalades sällskap. De inträdde likväl icke i det rum der wt och Andreas Olsson lågo till hwila utan wt varseblef dem uti det utanför belägna ?, der en Kölna är inrättad.

I anledning häraf yttrar wt Hans Ifwarsson, att det woro möjligt att förhållandet varit så som wt Göran Petersson nu uppgifvit, hwilket Hans Ifwarsson, som i allmänhet lida af svagt minne, icke kan bestämma. Under fortsatt förhör, förklarar likväl Hans Ifwarsson, att medan han och öfriga warit samlade i det at wt Göran Petersson bebodda rum, den tilltalade obemärkt aflägsnat sig, utan att Hans Ifwarsson, denna afton åbesett den tilltalade. Sedermera aflägsnade sig samtidigt Hans Ifwarsson samt Magnus Jakobsson i Esperöd, och funno då wt Göran Petersson jemte målsäganden Andreas Olsson ensamma qvar. Hans Ifwarsson förnam då icke, att dörren till bränneribyggnaden tillästes, och åtföljde sedermera Hans Ifwarsson och Magnus Jakobsson i Esperöd till en bro, kallad Sägbroen, hwarför Hans Ifwarsson ensam återvände till sitt hemwist.

3. Johan Hansson: Någon dag sistlidna sommar infann sig Sdn Magnus Olsson uti den af wt begagnade smedja vid hemmanet Sundshult, i ändamål att verkställa något smidesarbete; och medhade då Magnus Olsson ena halfvan af det nu framvisade befintliga jernband. Wt tyckte sig igenkänna densamma såsom målsäganden Ernst tillhörig; och på framställd fråga af witnet, uppgaf härefter Magnus Olsson, att han bekommit ifrågavarande jern af sin dräng Jonas Hansson, som wunnit detsamma genom spel; samt att Magnus Olsson därför godtgjort den sistnämnda med lådor, deraf (?) bliwit förfärdigade ett par kängor. Wid ett sednare tillfälle infann sig såwäl Magnus Olsson som Jonas Hansson vid Sundshults qwarn i och för förmalning af spannmål, och hördes derwid Jonas Hansson, uppå fråga af Magnus Olsson, utröna det han till denne försålt jernbandet i fråga.

Deraf tog sig Magnus Olsson anledning uppmana Jonas Hansson att med målsäganden Ernst söka förlikning, dertill Jonas Hansson förklarade, att han redan i sådana afseenden besökt Ernst.

Wt tillägger, att, med skedd undersökning, ifrågakomna jernband funnits noga passa till kärilet, hwilket desamma anses tillhöra.

4. Andreas Olsson: Någon dag mot slutet af wintern eller början af våren innevarande år, infann sig tilltalade Jonas Hansson hos wt i dess bostad samt utbjöd till salu något bandjern, som han uppgaf wara smält samt väga omkring 15 skålpund (=15 x 425 gr). Jonas Hansson redogjorde likväl ej för sin åtkomst till besagda jern, som han ej eller medhade och witnet afböjde köpa anbudet.

Söndagen den 7 innevarande månad besökte wt den tilltalades fader Hans Andersson Hjelm under Wester Elgeland samt anträffade jemväl den tilltalade. Samtal uppkom då rörande den stämning dels målsäganden Ernst utverkat å Magnus Olsson, dels den å den tilltalade; och när wt härvid tillsporde den tilltalade om beskaffenheten af den sak deri han sålunda blifvit dragen för rätta, genmälde den tilltalade, att ? finge Ernst och Magnus Olsson tvista bäst de gitte. Wt kom sedermera i enrum med den tilltalade samt tillfrågade då ytterligare denne, om icke någon sett när den tilltalade försålde ifrågakomna jern till Magnus Olsson, hwilken fråga den tilltalade besvarade med de orden: "nej ingen såg det."

Witnesmålen, upprepade, erkännas at wittnen, som fordra ersättning för inställelsen wid Tinget, det de alla haft

Åkl begär ytterligare uppskof med målet på det Magnus Jakobsson i Esperöd må warda desto såsom witne hörd; och hemställer tillika Åkl, huruwida icke Hans Ifwarsson i Weter Elgeland, som skäligen bör antagas icke hafva i sin wtnesberättelse uppenbarat sanningen, bör förwisas till sin själasörjare, för att om wigten af hans aflagda ed och wådan af mened undfå undervisning och warning.

Sedan Rätten tillsagt, att utslag skulle efter öfverläggning meddelas samt Parterna i anledning deraf afträdt, låter tilltalade Jonas Hansson anmäla sin önskan att få åter få förekomma enär han will bekänna de emot honom åtalade förbrytelser, I anledning hwaraf Jonas Hansson åter införas, äfvensom öfriga parter ånyo företräda.

Under fällda tårar och såsom det will synas känsla af ånger, widgår nu tilltalade Jonas Hansson till en början att hafwa, någon dag kort före eller efter sistlidna julhögtid tillegnat sig nu ifrågakomna jernband, sedan han lossat detsamma från ett brännvinsfat, utlagt i närheten af den målsäganden Ernst tillhöriga bränneribyggnad; och hade han derefter till Sdn Magnus Olsson på sätt denne uppgifver, försålt jernbandet.

I öfrigt erkänner Jonas Hansson, att, den af målsäganden Andreas Olsson uppgifna afton, sedan det hos wt Göran Petersson samlade sällskapet upplöst sig samt den tilltalade aflägsnat sig från bränneribyggnaden, hafwa hafva det återvändt i sällskap med Hans Ifwarsson i Wester Elgeland och Magnus Jakobsson i Esperöd. Dörren till bränneribyggnaden fanns då tillsluten och, såsom Jonas Hansson icke will bestrida, innanför försedd med något stängsel, men öppnade medelst tryckning eller påskjutande af honom och hans sällskap; hwarefter de alla inträdde. Skiljande sig från de två öfriga förfogade sej deruppå Jonas Hansson till det rum, der hwarest han visste Andreas Olsson och wt Göran Petersson befann sig, framgick, smygande, till sängen der de hwilade, samt tillegnade sej utur fickan till Andreas Olssons påhafda rock dennes plånbok och penningar, Något wåld förklarar sej deremot Jonas Hansson icke hafva wid detta tillfälle mot Andreas Olsson utöfvats i vidare måtto, än att han lindrigt stött denne för munnen.

Andreas Olsson, hwilken synes sakna förmåga att redigt uppfatta och uttrycka sig, rättar och förklarar om sina förut gjorda uppgifter derför, att de tillfogade slag och åkommor, åtminstone de swåraste, skett af Magnus Jakobs-son i Esperöd, under det föregångna af Hans Ifwarsson omförmälda uppträdet.

Medan Andreas Olsson, som hålles waken i följd af så wäl smärta som förfärelse, efter hwad som öfvergått honom, inträdde tilltalade Jonas Hansson samt tillgriper på sätt som redan är uppgifvet, plånboken och penningarna, i det han höll handen öfver Andreas Olssons mun samt tillika hotade honom till lifvet.

Tilltalad Jonas Hansson medgifver nu äfwen att han wid verkställighet af tillgreppet, hållit ena handen öfver Andreas Olssons mun, hwilket skedde i ändamål att förhindra det Andreas Olsson skulle genom rop undfå hjälp af någon bland öfriga personer som befunno sig inom byggnaden. Deremot förnekar Jonas Hansson att hafva emot Andreas Olsson uttalat hotelser till lifvet.

I öfrigt erkänner Jonas Hansson, att uti den tillgripna plånboken, hwars af Göran Petersson bestämda värde han icke bestrida, funnits förwarade en sedel a 2 Rdr banko samt tre silfvermynt, ett af 8 sh och 2 af 4 sh valeur, det ena bland dessa sistnämnda af dem, som utgifvas i Konungariket Norige

Härefter tillkännagifver Åkl, hurusom hos honom blifvit anmält, det Jonas Hansson skall inom Sörbygdens Härad olofligen tillgripit två till ålfiske utsatta katsor, tillhöriga, den ena Johannes Hansson Kinkhult i Hufon och den andra Olle Fya i Hult af Krokstads socken, warande såsom witten i fråga om detta tillgrepp uppgifva Olle Bryngelsson i Wester Elgeland, Andreas Olsson under samma hemman samt Johannes Olsson i Gunneröd.

Tilltalade Jonas Hansson widgår att hafva tillegnat den ena af omförmälda katsor och skall han jemväl blifvit twingad erkänna tillgreppet af den andra, ehuru detta icke i sjelfa werket af honom skett.

Målet öfverlämnas härefter af samtliga perterna till pröfning af HäradsRätten, som, efter öfverläggning, derunder wederbörande fått afträda, deruti afsäger följande

Utslag

HäradsRätten anser sig, efter den frivilliga bekännelsen Jonas Hansson Hjelm numera uppgifvit, wara oförhindrad att företaga målet i befintligt skick till pröfning; Och finner dervid Jonas Hansson Hjelm wara lagligen öfvertygat, dels genom eget erkännande, hwarmed hufvudsakligen öfverensstämmer wt Göran Peterssons i Rörane berättelse, att hafwa, någon natt ? sistlidet år, efter verkställt inbrott utur uti en vid hemmanet Sundshult till bränneri begagnad samt bebodd byggnad från målsäganden Andreas Olsson i Hoftråd, efter utöfvadt wåld, om äfwen av lindrigare art, utur fickan till dennes påhafda rock, olofligen tillgripit en till 1 Rdr 1 sh uppskattad plånbok jemte deruti förwarade penningar, till belopp af 2 Rdr 1 sh och jemväl medelst egen, at wittens utsagor styrkt, bekännelse, att hafva korat före eller efter sistliden julhögtid, från målsäganden Fredrik Wilhelm Ernst i Sundshult olofligen tillegnat sig ett till 3 Rdr lagligen uppskattat jernband, sedan Jonas Hansson lossat detsamma från ett under bar himmel befintligt brännvinskärl, hwilket dock måste antagas hafwa endast tillfälligtwis warit sålunda utlagda; F följd hwaraf och ? Jonas Hansson Hjelm, som tillförne icke weterligen för inbrott eller olofligt tillgrepp undergått bestraffning, sålunda gjort sig ? till inbrott och dermed ? ? samt annat olofligt tillgrepp till värde af Tre Rdr hwilket, då öfrigt emot Jonas Hansson angifvna förbrytelser derom under en lagföring sammanträffat böra bero, jemlikt grunderna i Kungl förordning den 4 Maj innevarande år, såsom stöld införda ? betraktas; Ty förklarar HäradsRätten Jonas Hansson Hjelm jemlikt 1, 6 och 22 §§ i nämnd Kongl förordning, skyldig ha answar som, med

afseende å de i målet förekomna omständigheter, HäradsRätten anser sig böra för hwaje fall bestämma till det ? utsatta; Men om Jonas Hansson Hjelm tillika blifvit angifven att hafva föröfvat brott inom Sörbygdens HäradsRätts domsaga, warda han förwisad att undergå vidare rannsaking vid bemälda HäradsRätt samt slutligen dömas der han sist lagföres, och ? den Domstol, der detta sker, icke underlåta att underrätta målet Kongl Majts och Rikets Höglöf Götha Hofrätts profning.

Beträffande Nämndemannen Magnus Olsson i Håltane, så enär vid den tid han af Jonas Hansson Hjelm tillhandlade sig det jernband hwarom i målet warit fråga, icke bevisligen förekommit i några omständigheter, som kunnat göra Jonas Hanssons åtkomst dertill misstänkt, men Magnus Olsson deremot öppet framvisat berörda jernband och derigenom sjelf beredt tillfälle för målsäganden att igenkänna detsamma, hwilket Magnus Olsson äfwen genast till målsäganden återställt. Alltså warda Magnus Olsson från ansvar i målet frikänf.

Slutligen warda Jonas Hansson Hjelm ålagdt att utgifva ersättning ej mindre till målsägaren Ernst och Magnus Olsson, hwilka sådan fordrat med 6 Rdr 32 åt hwarje än äfwen af de i målet hörda witnen till Sven Nilsson under Håltan, Olaus Rasmusson under Esperöd, Göran Petersson i Rörane, Johan Hansson vid Sundshult samt Hans Ifwarsson och Andreas Olsson i Wester Elgeland, hwilken ersättning kommer för hwarje att beräknas med skjutslega efter en häst för resa fram och åter samt traktamente af 1 sh, allt banco, för tre i witnesärendet tillsatta dagar; men i händelse Jonas Hansson Hjelm saknar tillgång att gälda de witnen sålunda tillagde ersättning, kommer densamma att till dem, som alla haft till Tingsstället tre mil och derutöfver. Utgå af allmänna medel.

Underrättelse meddelas tillika, att den som med HäradsRätten utslag, i hwad detsamma angår Magnus Olsson, icke åtnöjes, äger att ?.

Efter aflemnandet häraf, införfassas Jonas Hansson till Länshäktet, och återställes ? jernband till målsäganden Ernst.

v278499.b10610.s2025

No 164

Litt Ernst

Wittnesberättelse

Wid ett tillfälle under vartiden sistlidet år kom för stöld nu tilltalade och häktade drängen Jonas Hansson i Håltane till Sundshult i sällskap med Magnus Jakobsson i Esperöd och Hans Ifwarsson i Elgeland, der de sammanträffade med Andreas Olsson i Hoftråd och förtärde brännvin deraf de slutligen befann sig något rusiga – vid aftonen det ifrågavarande tillfället sökte Jonas Hansson förmå Andreas Olsson i Hoftråd att åtfölja sig från stället, men Andreas Olsson som hadde penningar på sig tillkännagaf för mig sin farhåga att åtfölja Jonas, emedan han misstänkte honom för den afsikten att vilja slå och rövva honom under vägen, hwadan Andreas Olsson begärde tillåtelse af mig att få qwarstanna i F W Ehrnst Bränneri under natten, och hvilken begäran jag i egenskap af brännmästare derstädes biföll, en stund efter det jag och Andreas Olsson sent på aftonen gått till vila och dörren till Brännerit blifvit stängd, uppbröt Jonas Hansson densamma och inkom tillika med Magnus Jakobsson och Hans Ifwarsson, då jag strax derefter såg att Jonas Hansson smög sig fram till Andreas Olsson, som låg bredvid mig, och stal hans Taskbok utur bröstfickan med inneliggande 3 Rdr och några norska skillingsstycken hwarned han genast aflägsnade sig, och hwarefter Andreas Olsson ropade nu stal han minplånbok – detta allt äfvensom Jonas Hansson med våld uppbröt bränneridörren i afsigt att inkomma och bestjåla Andreas Olsson på sätt jag här uppgifvit tager jag på min aflagda vittnesed.

Hede den 30 october 1855

Jöran Pettersson